

**VILNIAUS MIESTO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO
„PRIE PASAKŲ PARKO“**

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO Į PASAKŲ PARKĄ“

Vilnius
2017

PRITARTA Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Švietimo, kultūros ir sporto departamento
direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr. 30-2109

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio „Prie pasakų parko“
direktoriaus 2017 m. spalio 19 d.
įsakymu Nr. V-40

TURINYS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
1.1. ĮSTAIGOS BEI REGIONO SAVITUMAS	5
1.2. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ	6
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS, PRINCIPAI IR UŽDAVINIAI	8
3. UGDYMO(SI) TURINYS	10
4. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	40
4.1. BENDRO UGDYMO VAIKŲ PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	41
4.2. GEBĖJIMŲ STEBĖJIMAS IR VERTINIMAS VAIKŲ SU SPECIALIAISIAIS POREIKIAIS	62
4.3. KOMANDINIO KOREKCIŅO-LAVINAMOJO SPECIALISTŲ DARBO SU VAIKAIS, TURINČIAIS DIDELIŲ IR LABAI DIDELIŲ KALBOS SUTRIKIMŲ, PERSPEKTYVINIS PLANAS	66
5. Į UGDYMO SI REZULTATUS ORIENTUOTAS ATVIRASIS VEIKLOS PLANAS	73
6. NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA	74

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus miesto lopšelis-darželis “Prie pasakų parko”. Institucijos tipas – ikimokyklinio ugdymo įstaiga, tipas – lopšelis-darželis, juridinis statusas – juridinis asmuo.

Darželio adresas: Asanavičiūtės g. 7, LT-04300 Vilnius.

Darželio priklausomybės tipas – Vilniaus miesto savivaldybės.

Pagrindinė veiklos rūšis – bendrosios paskirties lopšelis-darželis su specialiosios paskirties grupėmis, vaikų turinčių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų bei kitais kompleksiniais raidos sutrikimais, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.

Ugdymo forma – dieninė, prailginta, savaitinė. Ugdymo kalba – rusų, lenkų. Darželis išlaikomas steigėjo lėšomis.

Darželis yra Lietuvos švietimo sistemos pirmoji pakopa. Jis vykdo vaikų ugdymo, priežiūros ir globos funkcijas, puoselėja visas vaiko galias (intelektualines, emocijų, valios, fizinės), lemiančias vaiko asmenybės brandą, teikia specialią pagalbą vaikams, turintiems kalbos, komunikacijos bei kitų raidos sutrikimų.

Darželis savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Švietimo ir kitais įstatymais, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos, steigėjo teisės aktais ir įstaigos nuostatais.

Specialiojo ugdymo grupės komplektuojamos pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatytą priėmimo į specialiojo ugdymo įstaigą tvarką, pirmenybė teikiama vaikams, turintiems kalbos, komunikacijos bei kitų raidos sutrikimų.

1.1. ĮSTAIGOS BEI REGIONO SAVITUMAS

Lopšelis-darželis “Prie pasakų parko” - tai jaukus, 12 grupių lopšelis-darželis, esantis Vilniaus Karoliniškių mikrorajone. Jau 40 metus įstaigoje ugdomi vaikai.

Įstaiga turi 6 specialiojo ugdymo grupes ir 6 bendrojo ugdymo grupes. Vaikai į specialiąsias grupes priimami pagal Vilniaus psichologinės-pedagoginės tarnybos išvadas. Ugdytinių tėvai (globėjai) tikisi, kad įstaigoje vaikučiai bus visapusiškai ugdomi ir lavinami pripažįstant jų gebėjimus ir galias. Vaikai ugdomi mišraus amžiaus grupėse. Čia vaikai nuosekliai ir harmoningai išgyvena savo augimą kaip šeimoje. Ilgametė patirtis ir kvalifikuoti specialistai garantuoja puikius vaikų ugdymo(si) ir gydymo rezultatus. Įstaigoje dirba aukštos kvalifikacijos gydytoja pediatrė, gydytoja neurologė, slaugytoja, logopedai, psichologė, masažuotoja, specialieji pedagogai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, meninio ugdymo pedagogė.

Įstaigoje dirba didelis pedagogų kolektyvas. Aukštos kvalifikacijos, kompetentingi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai skiria dėmesį kiekvienam vaikui, priima pokyčius, nuolat ieško naujų ugdymo formų ir metodų ugdymo kokybei gerinti. 80 % pedagogų turi aukštąjį išsilavinimą, du pedagogai turi magistro laipsnį. Įstaigoje dirbantys specialistai (gydytojai, psichologai, logopedai, specialieji pedagogai) turi aukštąjį išsilavinimą. Pedagogai dalyvauja metodinio ratelio „Vaivorykštė“ renginiuose, Visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose konkursuose, Vilniaus miesto ugdymo įstaigų bei institucijų, visos Lietuvos organizuojamose konferencijose, konkursuose, edukaciniuose renginiuose, kurių metu kaupiama bei dalijamasi gerąja patirtimi.

Aktyviai bendraujame su seniūnija, mikrorajono lopšeliais-darželiais, psichologinė-pedagoginė tarnyba, Respublikiniu vaikų raidos centru, Ugdymo plėtotės centru, Vilniaus kolegijos pedagogikos fakultetu, Lietuvos edukologijos universitetu, Karoliniškių poliklinika ir kitomis institucijomis.

Darželyje jauki, šeimyninė aplinka, atskiri miegamieji kambariai, kiekvienoje specialiojoje grupėje logopedo kabinetas, yra masažo kabinetas, psichologo kabinetas, judesio korekcijos salė, muzikos ir sporto salė, žaidimo kambarys, didaktinių priemonių kambarys.

Darželio teritorija yra tvarkinga ir saugi, nuolat prižiūrima. Teritorijoje gausu augmenijos vaikų stebėjimams ir erdvės, skatinančios vaikų aktyvumą. Darželis yra Vilniaus miesto Karoliniškių mikrorajone, prie „Pasakų parko“, netoli Televizijos bokšto, poliklinikos, vaistinės, gaisrinės, troleibusų žiedo, parduotuvių, seniūnijos. Vaikai turi galimybę pasivaikščioti po parką, stebėti ir tyrinėti gamtą. Organizuojamų mini ekskursijų metu sudaromos puikios sąlygos ugdyti aktyvų ir sąmoningą savo miesto pilietį, nuo mažens įsisąmoninti žinias, mokėjimusi įgūdžius. Tėvams svarbu, kad lopšelyje darželyje vaikas jaustųsi saugus, išmoktų bendrauti su suaugusiais ir kitais vaikais, pasirengtų mokyklai, plėstų žinias ir socialinius įgūdžius. Įstaigos pedagogų-šeimos-mokyklos partnerystė užtikrina ugdomosios motyvacijos - paruošimo mokyklai, vaikų taisyklingos kalbos ugdymą. Didelis dėmesys skiriamas vaiko kalbos aktyvumui: pramogos vaikams, teatralizuoti vaidinimai, koncertai tėvams, kitų darželių tėvams. Darželio grupės erdvės atviros tėvams, kolegoms, studentams.

1.2. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Institucinis ugdymas, kaip ir visas vaiką supantis pasaulis, turi būti integralus, nes vaiko rengimas gyvenimui – tai kur kas didesnis dalykas, nei dalykinės žinios ar įgūdžiai. Svarbiausia, kad įgytos žinios būtų įprasminamos vaiko vidiniame pasaulyje. Todėl ir ugdymas turėtų būti orientuotas į vaiko interesus bei saviraiškos poreikius, kritinį ir kūrybišką mąstymą. Mūsų įstaigoje siekiama, kad ypač didelis dėmesys būtų skirtas vaikų kompetencijų, gebėjimų plėtojimui, galimybei pedagogui lanksčiai planuoti savo darbą.

Mes siekiame padėti ugdytiniams suvokti savo poreikius ir taip skatinti jų asmenybės tapsmą ir sklaidą. Mūsų manymu, svarbiau ugdyti savo vidinį potencialą, nes žinios, pačios savaime neturi jokios vertės, jei nėra vaiko įprasmintos. Vaikas suvokiamas, kaip aktyvi, planuojanti, kurianti, atsakinga už savo veiksmus, orientuota į augimą ir tobulėjimą asmenybė, kuriai iš prigimties būdingas įgimto gėrio jausmas. Suaugusysis, kaip ugdytojas, sąveikaudamas su vaiku, stengiasi įsivaizduoti save vaiko padėtyje, jausti jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti, skatina jausmų ir veiksmų spontaniškumą. Vaikas pripažįstamas kaip unikali būtybė, turinti savitus poreikius ir teisę juos realizuoti. Suaugęs stimuliuoja vaiko vystymąsi, tapdamas pagalbininku, vaiko savęs pažinimo ir saviraiškos procese, kurdamas psichologiškai

saugią ir ugdymui turtingą bei lavinančią aplinką. Ugdytojų tikslas – puoselėti vaiko unikalius bruožus, sudaryti galimybes jo talentų, jo kūrybinių galių plėtojimui. Pedagogas kuria tokią aplinką ir bendrauja su vaiku taip, kad jis įgydami žinių apie tikrovę pratintųsi tinkamai joje elgtis, jausdamas ir vertindamas ją.

Siekiant, kad specialiųjų poreikių vaikai turėtų panašias galimybes būti gerais mokiniais kaip ir kiti, pedagoginis ugdymo procesas turėtų būti organizuojamas šiomis kryptimis:

- *Komunikacinė – tai aktyvus bendradarbiavimas ir bendravimas kalba, fonetinio suvokimo lavinimas, nekalbinės komunikacijos supratimas.*
- *Sensomotorinė – tai raumenų tonuso lavinimas, veiksmų su daiktais aktyvinimas. Judėjimo erdvėje suvokimas.*
- *Socialinė ir emocinė – tai vaiko veiklos motyvacija, pasitikėjimas savimi ir pedagogu, vaiko galių, savarankiškumo ir atsakomybės skatinimas.*

Orientuojamasi į sekančią ugdymo pakopą – priešmokyklinį vaikų ugdymą. Priešmokyklinio ugdymo siekiamės – padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui bei sėkmingam ugdymui(si) mokykloje būtinų kompetencijų, kurių pagrindas – jau turimų vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų ir įgūdžių bei patirties visuma. Kompetencijų plėtojimas sukuria sėkmingo ugdymo(si) prielaidas mokykloje, stiprina pasitikėjimo savimi ir savo jėgomis jausmą. Priešmokyklinio ugdymo tikslas – laiduojant vaiko asmenybės skleidimąsi ugdyti aktyvų, savimi ir savo jėgomis pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką. Įstaigoje sudarytos sąlygos priešmokyklinio ugdymo pedagogui dirbti su vaikais. Dienos ritmas sudarytas atsižvelgiant į grupės vaikų savitumą. Brandžiu laikomas tas vaikas, kurio savivoka, savęs vertinimas, emocijų, savikontrolės, pažinimo ir kiti procesai yra pasiekę tam tikrą susiformavimo lygį, o pasiekimai - mokymosi pradžia reikalingą žinių, mokėjimų, gebėjimų apimtį bei kokybę.

Siekiant užtikrinti vaikų aukštą raidos vystymosi kokybę, specialiosiose grupėse vyksta komandinis korekcinis specialistų darbas. Logopedas, specialusis pedagogas, psichologas ir meninio ugdymo pedagogas dirba pagal iš anksto suderintą darbo planą, paruošta ir priderinta darbui su vaikais turinčiais įvairių raidos sutrikimų. Šis planas tai mūsų įstaigos pedagogų ir specialistų patirties rezultatas, jis buvo sudarytas ir pritaikytas darbui būtent su mūsų įstaigos specialiųjų poreikių vaikais.

Taip pat didelis dėmesys skiriamas darbui su tėvais. Pokalbiai su tėvais kasdien, tėvų susirinkimai grupėse ir bendri įstaigos susirinkimai, paskaitos tėvams - viskas tai turi padėti tėvams geriau sužinoti jų vaikų ugdymo ypatybes, kartu su pedagogais ir specialistais taikyti tos ugdymo metodus, kurie padės , lavinti įvairiapusių vaikų gebėjimus (pažinimo, kalbos ir bendravimo, motorikos), geriau parengti vaikus mokyklai.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS, PRINCIPAI IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas:

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsnėmis, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo sus suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Šių principų laikomasi planuojant ugdymo turinį, metodus, parenkant priemones, kuriant ugdymo(si) aplinką, organizuojant ugdymo procesą, numatant pedagoginės sąveikos būdus, bendradarbiavimo su tėvais (globėjais), vietos bendruomene ir socialiniais partneriais būdus.

Humaniškumo – pripažįstama vaiko teisė būti skirtingam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė.

Individualizavimo – vaiko galių suvokimas ir jo asmeninių savybių puoselėjimas.

Tęstinumo ir vientisumo – vientisas ikimokyklinio ugdymo turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu. Turinys planuojamas atsižvelgiant į vaiko jau turimas kompetencijas bei jo ugdymosi perspektyvą.

Lygių galimybių - specialiųjų poreikių vaikams sudaromos vienodos ugdymo ir ugdymosi sąlygos kaip ir kitiems ikimokyklinio amžiaus vaikams.

Integracijos - specialiųjų poreikių vaikų ugdymasis ir ugdymas kartu su kitais ikimokyklinio amžiaus vaikais ir lygiateisis dalyvavimas bendruomenės gyvenime.

Uždaviniai:

- Garantuoti vaikui saugius, turiningus, džiugius ir kūrybiškus ikimokyklinius metus. Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei. Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais kartu plėtojant jo emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį.
- Sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis ugdymosi aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Plėsti vaiko supratimą apie aplinkinį pasaulį sudarant galimybes patirti pažinimo džiaugsmą, plėtoti intelektinius gebėjimus, atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.
- Ugdyti sakinę vaiko kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę, sudaryti prielaidas ugdytis rašytinę kalbą, žadinti ir puoselėti vaiko poreikį knygai.
- Ugdyti vaiko kūrybiškumą, žadinti jautrumą aplinkos estetikai ir meno reiškiniams, pagarbą tradiciniam menui, skatinti atskleisti save meno priemonėmis ir kitais būdais.
- Rengti vaikus su įvairiais raidos sutrikimais savarankiškam gyvenimui vietos bendruomenėje padedant suvokti bendrąsias žmogaus vertybes ir puoselėti dorą, kaip būtina demokratinės gyvensenos pagrindą;
- Pripažįstant specialiųjų poreikių vaikų gebėjimus ir galias, sudaryti tęstinio ugdymosi galimybes bei sudaryti sąlygas ugdytis bendrojo ugdymo įstaigose.

3. UGDYMO (SI) TURINYS

Lopšelyje – darželyje vaiko ugdymas nukreiptas:

- *Įstaigoje kuriama visiems vaikams draugiška, atvira, emociškai saugi ikimokyklinio ugdymo, o ne mokymo įstaiga. Kasdieninis vaikų gyvenimas įstaigoje pripažįstamas kaip neatsiejama ugdymo turinio dalis. Jis pritaikytas vaikui, turinčias, įdomus, grindžiamas pozityviu bendravimu ir bendradarbiavimu.*
- *Vaiko ugdymasis patirtimi. Ikimokyklinio amžiaus vaikai geriausiai ugdomi patys būdami aktyvūs – tyrinėdami, darydami, eksperimentuodami, sprenddami problemas ir kt.*
- *Ugdymas vyksta išnaudojant visas galimybes – vaikas ugdomas realiame, virtualiame pasaulyje, įstaigoje ir už jos ribų. Vaikams sudaromos sąlygos dalyvauti realiame gyvenime – gaminti, švęsti gimtadienius, rūšiuoti šiukšles, naudotis skaitmeninėmis technologijomis.*
- *Žinių gilinimas, keičiančias vaiko nuostatas, mąstymą ir elgesį. Vaikas pats ieško informacijos, klausia, aiškinasi priežastis, įvairiai panaudoja turimas žinias, kurias giliau suprasdamas aplinkos reiškinius, išvelgdamas skirtingo elgesio pasekmes.*
- *Ugdymas pritaikomas kiekvienam pagal jo patirtį, poreikius, galimybes. Atsižvelgiama į vaiko pasiekimus, mokymosi stilių, gabumus. Sukuriama tokia aplinka, kurioje yra priemonių atitinkančių jo individualius poreikius.*
- *Grupinis darbas – tolerancija, bendruomeniškumas, socialinis jautrumas. Vaikai kartu kuria grupinius darbus, bendrauja ir bendradarbiauja, rūpinasi mažesniais, dalijasi žaislais.*

Veiksmingas ikimokyklinis ugdymas yra orientuotas į svarbiausią pasiekimą – vaiko asmenybės brandinimą, taip pat į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose 18 pasiekimų sričių, kurios yra jungiamos į kompetencijas:

- Socialinė kompetencija
- Sveikatos saugojimo kompetencija
- Komunikavimo kompetencija
- Pažinimo kompetencija
- Meninė kompetencija

Sričių ir kompetencijos junginis pavaizduotas žemiau nurodytame paveikslėlyje.

Ugdymosi pasiekimo sritis: **Socialinė kompetencija**

Vaiko amžius	Vaiko pasiekimai pasiekimų apraše	Vaiko ugdymosi rezultatai įstaigos ikimokyklinio ugdymo programoje
1 - 3 m.	<p>3. Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p>Džiaugsmą, liūdesį, baimę pyktį reiškia skirtingu intensyvumu. Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus</p>	<p>Atpažįsta emocijas iš paveikslėlių (piktas, liūdnas, linksmas) bei geba jas parodyti veido mimika.</p>
3 - 6 m.	<p>Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. Apibūdina savo jausmus. Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti gėriaus, jei esi nusiminęs, piktas.</p>	<p>Kūno išraiškomis vaizduoja jausmus. Priskiria nuotaikas sau „Kaip šiandien jaučiuosi?“ Klausosi balso intonacijų ir priskiria joms nuotaikas (linksmas, liūdnas, piktas ir kt.) Emocijų išraiška muzikos pagalba (linksmas, žaismingas ar tyli muzika).</p>
1 - 3 m.	<p>5. Savivoka ir savigarba</p> <p>Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja</p>	<p>Žaidžia savo rankytėmis, susitelkdamas patiriamiems pojūčiams, liečia kitų plaukus, ausį, nosį, akis. Pamatęs ateinančią mama šypsosi, tiesia rankas.</p>

<p>3 - 6 m.</p>	<p>jo kūną. Pasako savo vardą. Tarp kitų daiktų atpažįsta savo atsineštą žaislą ir jį parodo. Atpažįsta savo pėdkelnes, megztinį, suknelę. Jei mano, kad kitas ketina atimti jo žaislą, sako „Čia mano“ ir eina prie suaugusiojo pagalbos. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p> <p>Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksminti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).</p> <p>6. Santykiai su suaugusiais</p>	<p>Pasako savo vardą. Tarp kitų žaislų atpažįsta savo žaislą, jį parodo.</p> <p>Supranta ir geba paaiškinti ką jaučią nuskriaustas bendraamžis. Geba papasakoti auklėtojui ką veikė per išeigines dienas. Vaikai dalyvauja rengiamose šventėse grupėje, darželyje drauge su tėvais, bendraamžiais. Geba save nupiešti ir pakomentuoti kaip atrodo, ką turi, ką veikia. Pasako ką nors apie šeimą.</p>
<p>1 - 3 m.</p>	<p>Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio</p>	<p>Verkia ar sunerimsta atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau ramina</p>

<p>3 - 6 m.</p>	<p>suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritario ženklo, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.</p> <p>Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p> <p>Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi sau - gus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jaus - mus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusia - jam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p> <p>Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.</p> <p>Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl</p>	<p>glaudžiasi prie auklėtojos susidomi kitais vaikais ar žaidimais. Laikosi atsisveikinimo su tėvais ritualų. Dalyvauja pramogose, šventėse, išvykose. Svečiuojasi kitose darželio grupėse ir priima svečius.</p> <p>Tvarkosi savo žaislus bei padeda tvarkytis kitiems. Žaidžia kolektyvinius, stalo žaidimus. Žaidžia siužetinius žaidimus. Siekia savarankiškumo(stengiasi pats nusirengti). Mokomasi pasakyti savo nuomonę, neįžeidžiant kitų (tėvų, senelių, draugų). Į grupę kviečiami svečiai, tėvai, seneliai, dalyvauti vaikų ugdymo procese, kad vaikai pratintųsi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Organizuoti šeimos dienas grupėje bei skatinti vaikus</p>
-----------------	---	--

	<p>dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.</p> <p>Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p> <p>7. Santykiai su bendraamžiais</p> <p>Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.</p> <p>Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.</p> <p>Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.</p> <p>Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.</p> <p>Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą).</p>	<p>deklamuoti eilėraščius kartu su šeimos nariais.</p>
<p>1 – 3 m.</p>	<p>Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.</p> <p>Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.</p> <p>Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.</p> <p>Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.</p> <p>Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą).</p>	<p>Atsineša žaislą iš namų ir dalijasi su draugu.</p> <p>Mokosi laikytis grupės taisyklių dėl bendravimo su bendraamžiais.</p> <p>Grupėje žaidžiami grupiniai žaidimai („Ryto ratas“, lietuvių rateliai ir kt.).</p>
<p>3 – 6 m.</p>	<p>Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba nei jis kalbančio vaiko sumanymus. Tariai dėl vaidmenų, siužeto, žaislų.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi</p>	<p>Kuria „Geriausio draugo piešini“.</p> <p>Kurią grupės taisykles bei tariasi dėl jų laikymosi.</p> <p>Žaidžia kolektyvinius žaidimus, juos inicijuoja.</p>

	<p>žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja.</p> <p>Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.</p>	<p>Dalyvauja prevenciniuose projektuose („Be patyčių“ ir kt.).</p> <p>Žaidžia stalo žaidimus, pokalbiai apie draugus ir draugystę.</p>
1 – 3 m.	<p>16. Problemų sprendimas</p> <p>Stebi, kaip sudėtingose situacijose elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus.</p> <p>Stebi savo veiksmų pasekmes.</p> <p>Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, problema.</p> <p>Stebi savo veiksmų pasekmes, nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>Žaidžia žaidimus kantriai, nenumeta darbo pirmą kartą nepasisekus.</p> <p>Įsitraukia į žaidimus su kamuoliu.</p> <p>Stato bokštus iš kaladėlių.</p> <p>Atliekant įvairias veiklas vieną kartą nepavykus bando dar kartą.</p>
3 – 6 m.	<p>Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p> <p>Apažįsta su koku sunkumu ar problema susidūrė.</p> <p>Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, mokosi iš savo kitų klaidų</p>	<p>Įsitraukia į žaidimą ir renkasi vieną iš kelių pateiktų sprendimo būdų.</p> <p>Noriai išbando naujus žaidimus, dėliones, sudėtingesnes veiklas, reikalaujančias mąstymo.</p> <p>Lankstymo ir karpymo darbeliai.</p> <p>Pasakų skaitymas ir analizavimas.</p>

		Probleminių klausimų kėlimas ir analizavimas.
--	--	---

Ugdymosi pasiekimo sritis: Sveikatos saugojimo kompetencija		
1 – 3 m.	<p>1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai</p> <p>Bando savarankiškai arba padedamas valgyti ir gerti iš puodelio. Kartais parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ir šlapintis. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Papasąlytas padeda žaislą į nurodytą vietą.</p>	<p>Žaidžiant mokosi laikyti šaukštelį, puodelį, semti šaukšteliu ir pan. Žaidžia žaidimus „Pamaitinkime lėlytę, meškutį“, „Virė virė košę“, „Su kuo lėlytė valgo?“ pratinasi būti savarankišku. Mokosi savarankiškai rengtis. Siužetiniai žaidimai („Mašinytė grįžta į garažą“, „Lėlytė sėdasi prie stalo“ ir kt.).</p>
3 – 6 m.	<p>Savarankiškai valgo ir geria. Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Stengiasi savarankiškai apsirengti ir nusirengti. Mandagiai bendrauja prie stalo, kultūringai valgo, naudojami stalo įrankiais.</p>	<p>Žaidžia siužetinius žaidimus („Gimtadienis“, „Kavinėje“, „Skani močiutės arbatėlė“ ir kt.). Žaidžia su vaikiškais virtuvės reikmenimis (gamina, verda, dengia stalą ir kt.). Stengiasi taisyklingai naudotis tualetu. Dalyvauja pokalbiuose apie švarą. Žaidžiant vaikai mokosi atskirti pagrindines produktų grupes – pieną, mėsą, vaisius, daržoves ir jų naudojimą. Dalyvauja saugaus eismo savaitėse, renginiuose su policijos, medicinos darbuotojais, gaisrininkais.</p>

1 – 3 m.	<p>2. Fizinis aktyvumas</p> <p>Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. Rideną, meta, gauda kamuolį.</p>	<p>Vaikas ropoja, lenda peršviečiamu tuneliu, po stalu. Žaidžia žaidimą „Eikš pas mane“.</p> <p>Žaidžia žaidimus su įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais. Vaikas geba sudėti 4-6 kaladėlės viena ant kitos, varto knygeles po vieną puslapį, užsuka dangtelius.</p> <p>Lipdymas iš modelinio, plastilino ir kt.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus, kurie skatina vaiką peržengti kliūtis, eiti plačia linija.</p> <p>Žaisti žaidimą „Siekiant tikslo“ (pauostyti, pasiekti, nukabinti).</p>
3 - 6 m.	<p>Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. Judesiu išreiškia veiksmus, potyrius ir emocijas. Ugdosi vis didesnę greitumą, vikrumą, išvermingumą. Judesius atlieka iš įvairių kūno padėčių, naudoja įvairius įrankius.</p> <p>Žavisi drąsa, išverme, kantrybe, kruopštumu, stengiasi pats toks būti.</p> <p>Pratinasi paklusti ir vadovauti.</p>	<p>Vaikai daro vėrinius, veria makaronus, karoliukus, žaidžia žaidimus, kuriuose atliekami plaštakos judesiai. Mokosi karpyti žirkklėmis(Saulės spindulėlis“).</p> <p>Žaidžia pirštukų žaidimus „Pirštukai miega“.</p> <p>Dalyvauja fizinio ugdymo pamokėlėse (šokinėja per šokdynę, lanką, suka jį).</p> <p>Siuvinėja trafaretus, bando įverti siūlą į adatą, siuvinėjimas ant kartono įvairiaspalviais siūlais.</p> <p>Dalyvauja sportinėse varžybose, žaidimuose.</p>
1 - 3 m.	<p>4. Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p>Pats ieško nusiramino: apsikabina minkštą žaislą arba čiuptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>	<p>Vaikai daro vėrinius, veria makaronus, karoliukus, žaidžia žaidimus, kuriuose atliekami plaštakos judesiai. Mokosi karpyti žirkklėmis(Saulės spindulėlis“).</p> <p>Žaidžia pirštukų žaidimus „Pirštukai miega“.</p> <p>Dalyvauja fizinio ugdymo pamokėlėse (šokinėja per šokdynę, lanką, suka jį).</p> <p>Siuvinėja trafaretus, bando įverti siūlą į adatą, siuvinėjimas ant kartono įvairiaspalviais siūlais.</p> <p>Dalyvauja sportinėse varžybose, žaidimuose.</p>

<p>3 - 6 m.</p>	<p>Pradedama valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. Vis dažniau jausmus išreškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>	<p>Susižeidęs, pargriuvęs vaikas ieško suaugusiojo pagalbos. Laikosi saugumo, elgesio su kitais vaikais taisyklių. Grupės aplinka saugi, spalvinga, be dūžtančių, pavojingų žaislų. Žaisti emocinius žaidimus, rodyti juokingas išraiškas, kurios kelia vaikui džiugią nuotaiką. Emociniai žaidimai „Emocijų kampelio įrengimas“. Vaikas išreiškia savo jausmus ir emocijas bei laukia suaugusiojo komentarų. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, kurie išreiškia kito bendraamžio būseną. Žaidžia ramybės, nusiramavimo erdvėse. Vaikas ieško sprendimo būdų įvairiose situacijose, klausosi suaugusiojo pasiūlytų elgesio modelių. Klausosi įvairių istorijų, pasakojimų apie pozityvius konfliktų sprendimo būdus. Žaidžia įvairius kovos žaidimus, tačiau neperžengdamas ribų.</p>
-----------------	---	---

<p>Ugdymosi pasiekimo sritis: Komunikavimo kompetencija</p>		
<p>1 - 3 m.</p>	<p>8. Sakytinė kalba</p> <p><i>Klausymas</i> Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių.</p>	<p>Vaikas žaidinamas, juokinamas, kikuojamas sakant trumpus eilėraštkus. Mėgdžioja trumpus žodelius. Kasdien klausosi raiškaus deklamavimo, trumpų pasakojimų.</p>

<p>3 - 6 m.</p>	<p>Kalbėjimas Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.</p> <p>Klausymas Klausosi įvairaus turinio tekstų(grožinių, publicistinių, informacinių) apie aplinka, įvairius įvykius.</p> <p>Kalbėjimas Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalbėdamas žiūri į akis. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, deklamuoja eilėraščius. Žaidžia raidelėmis, paveikslėliais, žodžių kortelėmis. Teisingai įvardija spalvų pavadinimus.</p> <p>9. Rašytinė kalba</p>	<p>Kalba apie save, savo šeimą, rūpesčius. Žiūri vaikiškus filmukus pasakoja apie tai, ką matė ir girdėjo žodžiais ir gestais. Kartoja girdėtus eilėraščius, dainuoja daineles, žaidžia žaidimus.</p> <p>Bendrauja su suaugusiais, kitais bendraamžiais, vartoja mandagumo žodelius. Žaidžia žodžiais, juos trumpina, įvairiai jungia. Kuria pasakas, istorijas, kitaip sugalvoja pasakos pabaigą, pradžią. Žaidžia žaidimus susijusius su pasakojimo tekstu, juos iliustruoja, inscenizuoja. Vaikai kuria pasakas apie nekasdieninius, fantastinius nuotykius, personažus. Dainuoja ritmines daineles, ieško aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu.</p>
<p>1 – 3 m.</p>	<p>Skaitymas Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradedą atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori kad jas jam paskaitytų.</p>	<p>Vaikas stebi knygelėse esančius paveikslėlius, kalba apie juos. Varto žurnalus, knygeles, bukletus ir kt. Vaikas atsakinėja į klausimus apie tai ką perskaitė, atsakymus užrašant ir juos perskaitant jam.</p>

<p>3 - 6 m.</p>	<p>Reaguoja į skaitomą tekstą, geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape horizontalias ir vertikalias linijas.</p> <p>Skaitymas Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. Domisi skaitymu. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėją. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos ir teksto. Žino keliolika abėcėlės raidžių.</p> <p>Rašymas Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Kopijuoja raides, paprastus žodžius. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Supranta rašymo tikslus.</p>	<p>Žaidžia smagius raidžių žaidimus. Kopijuoja atskiras raides, žodžius. Rašo savo vardą įvairiais rašikliais. Kartu su auklėtoja skaito knygeles, jas aptaria, domisi, sieja su savo patirtimi. Dalyvauja organizuojamoje „Raidžių dienoje“, lankosi edukacinėse išvykose.</p>
-----------------	---	---

Ugdymosi pasiekimo sritis: **Pažinimo kompetencija**

<p>1 - 3 m.</p>	<p>10. Aplinkos pažinimas</p> <p>Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius daiktus, veidus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.</p> <p>Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ir gyvūnus. Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kurios gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojami (šukos, šaukštas, nosinaitė).</p>	<p>Aplinkoje turima žaislų, spalvotų, kontrastingo dizaino daiktų, su kuriais kūdikiai gali susipažinti, atpažinti, išbandyti. Stebi save ir draugus veidrodyje Vaikui padedama pamatyti daiktus iš skirtingų perspektyvų, pvz., iš arti ar toli, iš priekio, iš šono, tyrinėti juos visais pojūčiais (matyti spalvas, liesti skirtingus paviršius, girdėti skleidžiamą garsą). Vaikas liečiamas švelniai, saugiai imamas ant rankų. Parodoma, kad dalijamasi su kūdikiu malonumu ir atradimais. Vaikai skatinami ieškoti paveikslėliuose ar tarp žaislų nurodyto gyvūno, mėgdžioti jo balsą, parodyti, o vėliau ir įvardinti gyvūnų pagrindines kūno dalis, kai kuriuos skiriamuosius požymius (uodega, sparnai, pelekai), judesius (skrenda, plaukia, bėga, striksi ir kt.). Mokoma aplinkoje parodyti, pastebėti gėlytę, medelį, bandyti pasakyti spalvą, kiekį. Įvairių pojūčių pagalba, susipažindinti su vaisiaus ir daržovės savybėmis (spalva, dydis, skonis, kvapas). Vaisius bei daržoves rūšiuoja pagal tam tikrus požymius. Rodoma kiekvienam vaikui, kad juo rūpinamasi, bendraujama su kiekvieno vaiko artimaisiais. Vaikai skatinami išbandyti daiktus kaip įrankius, juos pavadinti. Parodoma, kaip tai daryti, įvardijama, kas daroma, taip mokant pavadinti veiksmą. Vaikai pavadina įvairius daiktus, galvoja ir kalba apie tai, ką jie daro su žaislais ar daiktais. Žaidžia žaidimus: „Kas kur gyvena?“, „Kas ten darže auga?“ Renka gamtinę medžiagą. Mokosi savo kūno dalių pavadinimus, aptaria jų paskirtį ir priežiūrą.</p>
-----------------	---	---

3 - 6 m.	<p>Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Atpažįsta gamtoje ir paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).</p>	<p>Sudaroma galimybė stebėti augalus ir gyvūnus gamtoje, žiūrimos knygos ir klausomos pasakos apie naminius ir laukinius gyvūnus; patiems dalyvauti jos prižiūrint. Vaikai kalba apie stebimų gyvūnų ar augalų kūno dalis, išvaizda, kaip juos prižiūrėti. Vaikai sužino kad ne visus augalus galima ragauti, yra nuodingų arba dilginančių. Vaikai stebi dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius, kurie tuo metu vyksta. Sudaroma galimybė tyrinėti, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti, pvz. pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant.</p>
	<p>Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz. ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją.</p>	<p>Vaikai išvyksta į gamtą (gyvūnai, augalai, grybai, jų požymiai, poreikiai), muziejus (daiktai ir jų istorija), ūkius (naminių gyvūnų priežiūra, kultūrinių augalų auginimas), tėvų darbovietes (profesijos), skiriant jiems nedideles užduotis, ką turėtų pastebėti, ko paklausti. Grįžus padedama vaikams sudėlioti darbelius grupėje iš rastų įdomių daiktų, gamtinės medžiagos (akmenukai, plunksnos, sėklos, lapai ir t. t.), Parsineštą gamtinę medžiagą mokoma grupuoti pagal požymius. Vaikams suteikiama proga išbandyti techniką, kuri padeda tyrinėti judėjimą, pvz., ratai, skridiniai, magnetai, sūpynės. Skatinama domėtis šeimos tradicijomis ir apie jas kalbėti. Parodoma, kad ir darželyje laikomasi tradicijų, švenčiamos šventės. Įtraukiama į pasiruošimą joms visus vaikus, sudaroma jiems sąlygas dalyvauti, klausytis vaikų idėjų ir padedama jas įgyvendinti, stengiamasi, kad tai būtų tikra šventė, o ne koncertinis pasirodymas.</p>
	<p>Pasako tėvų profesijas, savo giminaičius, žino savo namų adresą. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas,</p>	<p>Ekskursijos į tėvelių darbovietes. Kviečiama tėvelius papasakoti apie savo profesiją. Turima grupėje kampilį su Lietuvos atributika. Supažindinama vaikus su senoviniais rakandais, leidžiama jos išbandyti.</p>

<p>darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Papasakoja apie tradicines šventes. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.</p>	<p>Švenčiama tradicines šventes. Skiriama užduotėles vaikui stebėti žvaigždes žiemą ryte, einant į darželį ir pasakoti. Stebima su vaikais įvairius gamtos reiškinius. Supažindinama su atliekų panaudojimo galimybėmis ir siūloma daryti vairius darbelius iš jų.</p>
---	---

<p>1 – 3 m.</p>	<p>11. Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Skaičiavimas Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne). Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų). Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p> <p>Matavimas Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.).</p>	<p>Žaidžiama tą patį žaidimą (pvz. „Slėpynes“) su tuo pačiu žaislu. Žaidimo metu kalbinama vaiką, vartojant žodžius „yra“, „nėra“, „dar“, „taip“, „ne“, juos palydima atitinkamais gestais, mimika (pvz., pritariant – palinksima galva, nusišypsoma, nepritariant – papurtoma galva, susiraukiama). Žaidžiama tuos pačius žaidimus su skirtingų spalvų, dydžių, formų daiktais: priartinama – nutolinama, paslepama – parodoma, sugretinama. Įvardijant daikto spalvą, dydį, formą, daroma pauzės, vis pakartojama žodžius, jei norima, kad vaikas juos įsidėmėtų. Klausoma ir žaidžiama žaidimus, skaičiuotes, pasakėles, eilėraštkus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama ((pvz., eilėraštkai „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“, kopūsto lapų lupimas po vieną). vaikas varto knygeles kietais viršeliais, nevaržomai ardo ir surenka daiktus, tyrinėja jų dydžių santykius, eksperimentuoja su spalvomis, dydžiais ir formomis. Dominasi vaiko veikla, jį kalbinant. Darant pauzės, pakartojant žodžius, judesius, skatinama vaiką juos įsidėmėti. Klausoma, kurioje iš dviejų grupių yra vienas daiktas ir kur jų yra daug ir pan. Vaikai vaidina daineles, pasakas, žaidžia žaidimus, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz., pasaka „Ropė“, lietuvių liaudies daina „Išėjo tėvelis į mišką“). vaikai pakartoja paveikslėliuose pavaizduotų objektų dydį, formą, spalvą nusakančius žodžius</p>
<p>3 – 6 m.</p>	<p>Skaičiavimas Pradedama skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadrato formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina</p>	<p>Naudojama paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti 1–3 daiktai ar dvi trys 1–3 daiktų grupės. vaikai atkreipė dėmesį, koks daiktų skaičius grupėje, klausia „Kiek?“ „Ar daiktų yra po lygiai?“ ir pan. Teatrealizuoja daineles, pasakas, kuriose veikėjai ką nors dalijasi. Formuojama supratimą, kad figūros forma nepriklauso nuo jos spalvos ir dydžio.</p>

<p>pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. Skaičiavimas</p> <p>Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje.</p> <p>Skaičiuoja bent iki 5.</p> <p>Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“</p> <p>Matavimas</p> <p>Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu).</p> <p>Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi.</p> <p>Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p> <p>14. Iniciatyvumas ir atkaklumas</p>	<p>Pasiūloma žaisti lego.</p> <p>Vaikai lygina kasdienėje aplinkoje pasitaikančių daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t. t., juos dedant vieną prie kito, kilnojant. Formuojama supratimą, kad daikto (pvz., virvutės) ilgis, masė nesikeičia, daiktą (virvutę) suraičius ar sulenkus.</p> <p>Vaikas pasakoja ką kasdien daro ryte, dieną, vakare, naktį. Vaikščiojant, žaidžiant gamtoje, atkreipia dėmesį į metų laikams būdingus požymius.</p> <p>Žaidžia judrius žaidimus, kai reikia pasirinkti teisingą kryptį savo kūno atžvilgiu. Skatinama vaiką naudoti sąlyginį matavimą (trečią daiktą) daiktų dydžiams palyginti (pvz., matuoti pėdomis, žingsniais). Kaupiama tvermės dėsniumi suvokti reikalingą patyrimą (pvz., plastilino gabaliukui suteikti vis kitą formą).</p> <p>Žaidžia judrius žaidimus, kur vaikai vartoja vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius. Dominasi, ką vaikai veikė vakar, kalbama apie tai, kas bus rytoj. Žaidžia žaidimus, padedančius suvokti laiko trukmę.</p> <p>Skatinama vaiko norą sužinoti, pažinti, kuo daugiau išmokti.</p> <p>Pasiūloma veiklą, formuojančią supratimą apie tvermės dėsnį (pvz., sudaroma sąlygas eksperimentuojant atrasti, kad toks pat medžiagos ar produkto kiekis gali būti supakuotas skirtingų formų pakuotėse).</p> <p>Sudaroma sąlygas atrasti, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės.</p> <p>Vaikai dažniau vartoja savaitės dienų pavadinimus. Kalbasi apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamus darbus.</p>
--	---

<p>1 – 3 m.</p>	<p>Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) jį sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.</p> <p>Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškėdamas, duodamas žaislą kitam skatina su juo žaisti; išreikšdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.</p> <p>Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko.</p> <p>Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos.</p> <p>Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi augus.</p> <p>Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų.</p> <p>Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūtis.</p> <p>Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą.</p> <p>Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.</p> <p>Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.</p>	<p>Pastebima vaiko rodomą iniciatyvą ir ją palaikoma.</p> <p>Stebima ir pasidžiaugiama vaiko daug kartų kartojamais veiksmams, rodančiais jo atkaklumą.</p> <p>Vaikai siūlo žaidimus.</p> <p>Žaidžia žaidimus su kitu vaiku tol, kol jis to nori.</p> <p>Žaidžia smulkiajai motorikai skirtus žaidimus, reikalaujančius dėmesio, atkaklumo.</p> <p>Pabūnama greta vaiko, kai jis mokosi naujų veiksmų – tai stiprina jo atkaklumą, skatina tęsti bandymus. Neskubama padėti vaikui – paties atliktas veiksmas turi didesnę poveikį jo raidai.</p> <p>Žaidžiama, ką nors veikiama vaikų akivaizdoje, kad mažyliai galėtų stebėti atskirus veiksmus, procesą.</p> <p>Kantriai padedama vaikui mokytis, kai jis rodo iniciatyvą, domisi naujais veiksmams.</p> <p>Padedama vaikui įveikti kliūtis, jei po daugelio bandymų jam nepavyksta atlikti norimo veiksmo.</p> <p>Žaidžia įvairius sensorinius žaidimus vaikų akivaizdoje, kad jie galėtų jį stebėti ir mėgdžioti, taip mokydamiesi naujų veiksmų. Vaikai pastatyto bokštelį, sudeda dėlionę.</p> <p>Siūloma vaiko poreikius atitinkančių priemonių veiklai.</p> <p>Nuolat praturtinama grupę kuo nors nauju, pasiūloma vaikams naujų žaidimų.</p> <p>Neišleidžiama vaikų iš akių. Kai tik įmanoma, palaikoma vaiko norus, patraukliai pasiūloma jiems pakeisti neigiamą nuomonę.</p>
-----------------	--	---

<p>3 – 6 m.</p>	<p>Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.</p>	<p>Palaikoma vaikų veiklos sumanymus, padedama juos išplėtoti, įgyvendinti. Pasiūloma vaikams veiklos dviuose, grupelėje ar su visa grupe. Palaikoma vaikus, kurie bando iššūkį įveikti savarankiškai, neskubama teikti pagalbos. Vaikams, kurie greit nusimena, meta veiklą, padedama surasti išeitis, sprendimus. Pastebima ir palaikoma vaiko iniciatyvą Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį. Skatinama vaikus turiningiau išplėtoti jų pačių sumanymą. Veiklą vaikams pasiūloma tik kaip motyvuojančią idėją, kurią jie galėtų sukongretinti ir savaip įgyvendinti. Nesiūloma uždarų užduočių, kuriose auklėtojas nurodo vaikui visus veiklos atlikimo žingsnius. Pagalbą vaikui teikiama ne ką nors darant už jį, bet keliant mąstyti skatinančius klausimus, pateikiant keletą alternatyvių pasiūlymų, skatinant bandyti daug kartų. Sudaroma sąlygas grupėje vaikų sumanymus ir auklėtojo pasiūlytą veiklą plėtoti po keletą dienų, neardant vaikų susikurtos aplinkos, nebaigtų darbų. Pasiūlyti vaikams įdomios veiklos idėjų, sumanymų vaikų grupelių veiklai. Pastebėti vaiko sumanymus, juos palaikyti, padėti išplėtoti. Skatinama vaikus pabaigti pradėtus darbus, padėti vienas kitam įveikti</p>
-----------------	--	--

<p>1 – 3 m.</p>	<p>15. Tyrinėjimas</p> <p>Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais). Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti.</p> <p>Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų. Vaikams sudaroma sąlygas aktyviai tyrinėti aplinką, suaugusieji padeda, bet netrukdo, nepertraukia.</p> <p>Duodama įvairių tinkamų žaisti daiktų ir žaislų, kurie skatina atlikti tiek stambiuosius, tiek smulkiuosius judesius.</p> <p>Jiems sudaroma sąlygas naudoti ir vystyti įvairius gebėjimus, pvz., klausyti, stebėti, prisiminti, kalbėti, aptarti, kas vyko (reflektuoti), priimti sprendimus.</p>	<p>problemas. Siūloma vaikams kruopštumo, susikaupimo.</p> <p>Vaikas siekia paimti žaislus, daiktus, juos liečia, kiša į burną</p> <p>Vaikai tyrinėja skirtingas žaidimo erdves: lygios grindys, kilimas, žolė, smėlis, minkšti ir kieti paviršiai, erdvės viduje ir lauke.</p> <p>Tyrinėja skirtingus pojūčius: šviežio oro, įvairių paviršių, kvapų, temperatūrų skirtumo, garsų.</p> <p>Tyrinėja spalvas. Manipuliuoja kiekiais, eina nuo vientiso prie dalių. Mokosi apsirengti, valgyti, padėti vienas kitam.</p>
-----------------	--	--

<p>3 – 6 m.</p>	<p>Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti.</p> <p>Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p> <p>Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti).</p> <p>Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti.</p> <p>Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse.</p> <p>Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą).</p>	<p>Vaikai patys sugalvoja problemų ir su pasitenkinimu ieško jų sprendimo būdų.</p> <p>Vaikai stebi ir apibūdina daiktus, medžiagas, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešia ir konstruoja įsivaizduojamus daiktus.</p> <p>Atlieka įvairius bandymus, stebi jų procesą.</p> <p>Stebi ir suvokia gamtos pokyčius(pvz. medžiai pagelto, nes buvo šalna)</p> <p>Dalyvauja projektinėse veiklose, susijusiose su ilgalaikiais stebėjimais (pvz. augalo augimo stebėjimas). Mokosi fiksuoti pastebėjimus, pildyti fiksavimo lentelės.</p>
-----------------	--	--

<p>1 – 3 m.</p>	<p>Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų. Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p> <p>18. Mokėjimas mokytis</p> <p>Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ką nors ir susitapatina su juo, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradedą tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais. Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Pasako, parodo, ką nori išmokti.</p>	<p>Žaidžia su –žaislais, kurie skatina stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais, kišti į burną, manipuliuoti, taip pat žaislais su kuriais lengva veikti ir tokiais, kurie keltų iššūkius ir galėtų būti įvairiai panaudojami. Sugalvoja ir žaidžia naujus žaidimus, siužetus su žaislais (parduotuve, daktarą ir kt.) Noriai imasi suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą. Žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio)</p>
-----------------	--	--

3 – 6 m.	<p>Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas.</p> <p>Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose.</p> <p>Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.</p>	<p>Vaikas mokosi to ko nori.</p> <p>Vaikai žaidžia ir stengiasi įtraukti kitus į vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. Dėlioja dėlionės, stato namus, bokštus, konstruoja, ardo, sugriauna ir stebi kas atsitinka.</p> <p>Pasakoja apie tai ką veikė per dieną ir ko išmoko, pasako ko nori išmokti(gamina plakatus :“Žinai- noriu sužinoti“, „Moku – noriu išmokti“</p> <p>Kuria savo pasiekimu knygeles.</p> <p>Varto savo ir draugų meninės veiklos, kitų gebėjimų ir pažangos vertinimų segtuvus – apmąsto, diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus.</p> <p>Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymas“ , aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas.</p>
----------	---	--

Ugdymosi pasiekimo sritis: Meninė kompetencija		
Vaiko amžius	Vaiko pasiekimai pasiekimų apraše	Vaiko ugdymosi rezultatai įstaigos ikimokyklinio ugdymo programoje

1 – 3 m.	<p>17. Kūrybiškumas</p> <p>Domisi naujais daiktais, garsais, vaizdais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridinti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.</p>	<p>Tyrinėja naujų objektų dydžius, savybes, formas, paviršius, įvairias būdais liesdamas, skanaudamas, apžiūrinėdamas, mėtydamas. Žaidžia dailės priemonėmis ir medžiagomis (pats puošia padarytus dirbinius ir kt.) Dėlioja kaladėlės, lego sukurdamas iš jų naujus objektus. Pritaiko įvairius daiktus veiksmams, pvz. kaladėlė – „telefonas“, pieštukas – „šaukštas“ ir t.t. Žaidžia su dažų dėmėmis „Į ką tai panašu?“.</p>
3 – 6 m.	<p>Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Drąsiai, savitai eksperimentuoja.</p> <p>Muzika</p>	<p>Žaidimuose realybę paverčia nauja tikrove, geba panaudoti kasdien naudojamus daiktus pagal kitą paskirtį, iš daiktų sukurti savo, naują produktą. Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, sagute. Žaisdamas persikūnija į įvairius veikėjus, sugalvoja nebūtų personažų. Pasakodamas apie šeimą, save, prikuria nebūtų įvykių, nutikimų. Atlieka įvairius eksperimentus su jau žinoma medžiaga: maišo spalvas, kurių dar nėra maišęs, ir žiūri kas išeis. Vaikai įsitraukia į pasakos kūrimą sėdint ratu. Po vieną ar grupėse piešia fantastinį gyvūną.</p>
1 – 3 m.	<p>Įdėmiai klausosi ir reaguoja į muzikos, aplinkos garsus, balso intonacijas. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.</p>	<p>Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų, mėgdžioja gamtos ir mechaninius garsus. Kuria savas daineles su įvairiais garsažodžiais. Dainuoja lopšines žaisliukui. Dainuoja, šoka darželio šventėse. Groja elementariais</p>

3 – 6 m.	<p>Tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.</p> <p>Kartu su kitais dainuoja trumpas, elementarias liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembru. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Skiria kai kuriuos muzikos instrumentus (pianiną, smuiką, akordeoną, kankles, gitarą ir kt.).</p> <p>Šokis</p>	<p>muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais).</p> <p>Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų. Išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus. Domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis. Muziką išreiškia judesiu. Mėgdžioja gamtos garsus. Skanduoja mįsles, patarles. Išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius (pvz. į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštoną ar pan.). Kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus. Kuria „savo dainelę“. Dainuoja, ritmiškai skanduoja savo vardą. Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvauja darželio koncertuose.</p>
1 – 3 m.	<p>Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuojama, bėga, apsisuka). Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų – trijų</p>	<p>Žaidžia muzikinius žaidimus. Išreiškia save judesiu, identifikuojasi su ratelių ir šokių veikėjais - šoka kaip „meškutė“, „kiškiukas“ ir pan. Šoka panaudodamas laisvą judesį.</p>

<p>3 – 6 m.</p>	<p>natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.</p> <p>Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, šoka trijų –keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių - šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlės), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių – aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreikšdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba</p> <p>Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.</p> <p>Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja</p>	<p>Šoka rateliu aplink orientacinį žaisliuką.</p> <p>Šoka pavieniui, poroje, ratelyje. Šoka sukamuosius ratelius, pvz., „Pučia vėjas“, „Aviža prašė“ ir kt. Šoka panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan. Kuria „savo šoki“. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, pvz., „Šiaudų batai“, „Žvirbli žvirbli“, „Skrido uodas“, „Aguonėlė“ ir kt. Kartu su auklėtoja veikdamas sugalvoja, improvizuotai sujungia judesius perteikdamas trumpą istoriją, pvz., gėlės gyvenimas nuo sėklos (guli susirietęs, klūpi užsidengęs rankomis galvą), daigo (suglaudęs delnus rankas kelia aukštyn), iki žiedo (atsistoja ir išskleidęs rankas į šonus sukasi) ir nuvytymo (leidžia rankas per šoną, pasilenkia ir vėl atsiklaupia).</p>
<p>1 – 3 m.</p>		<p>Noriai žaidžia žaidimu: „Myliu myliu spust“, „Lygus kelias“, „Jojo jojo į turgelį“, „Katutės“ ir kt. žaidžia pirštininėmis teatro lėlėmis; Pritaiko balso tembrą pasirinktam personažui; Siužetiniame vaidinime paskatintas pritaiko garsinius daiktus, muzikinius instrumentus; Mėgdžioja auklėtojos, draugų vaidybinius veiksmus.</p>

3 – 6 m	<p>realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką. Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštų dažų, minkštos tešlos) paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius.</p> <p>Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas</p>	<p>Žaidžia vaidina trumputes sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus. Kuria veiksmų siužetą iš „čia ir dabar“ pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų; Kuria spektakliukus draugams. Vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštines lėles. Vaidindamas sukuria savo išgalvotą pasaką, istoriją. Vaidina pasakėles be garso – emocijas perteikdamas kūno judesiais ir veido mimikų išraiška.</p>
1 – 3 m.	<p>Eksperimentuoja tapymą kempine, vilnos kamuoliuku, skirtu spaudams dėti. Štampuoja piršteliu, teptuku, štampukais. Lipdo plastilinu iš vieno gabalo (suka rutulį, kočioja tiesiais judesiais). Kuria teminius paveikslus ant tapetų juostos. Eksperimentuoja išbandydamas taškymo būdus. Kartu su auklėtoja organizuoja miniatiūrų parodėles. Štampuoja įvairios faktūros daiktais.</p>	<p>Eksperimentuoja tapymą kempine, vilnos kamuoliuku, skirtu spaudams dėti. Štampuoja piršteliu, teptuku, štampukais. Lipdo plastilinu iš vieno gabalo (suka rutulį, kočioja tiesiais judesiais). Kuria teminius paveikslus ant tapetų juostos. Eksperimentuoja išbandydamas taškymo būdus. Kartu su auklėtoja organizuoja miniatiūrų parodėles. Štampuoja įvairios faktūros daiktais.</p>
3 – 6 m.	<p>Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis. Piešia linijas ant smėlio, sniege. Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose kurias organizuoja įstaigos pedagogai ir kiti socialiniai partneriai. Kuria koliažą ant kartono gabalo klijuodamas audinio, tapetų, laikraščio skiauteles. Tarpus papildo tapydami,</p>	<p>Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis. Piešia linijas ant smėlio, sniege. Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose kurias organizuoja įstaigos pedagogai ir kiti socialiniai partneriai. Kuria koliažą ant kartono gabalo klijuodamas audinio, tapetų, laikraščio skiauteles. Tarpus papildo tapydami,</p>

<p>1 – 3 m.</p>	<p>formas. Savo emocijas, patirtį, išpūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja. Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.</p> <p><i>Estetinis suvokimas</i></p> <p>Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	<p>piešdami flomasteriu. Kuria siužetus, ornamentus iš laisvų bei pagal kontūrą iškirptų, išplėšytų iš popieriaus geometrinių formų, gėlių, lapelių, eglių ir kt. Karpo, lanksto, pina, audžia iš popieriaus juostelių, šiaudelių ir kt. Kuria asambliažus, erdvinius- plastinius paveikslus iš įvairiausių daiktų, jų dalių (žaisliukų, smulkių buitinių daiktų, kamštelėlių, vielučių, sulankstytų iš popieriaus figūrėlių ir kt.) ant įremtos plokštumos arba kabančioje paverstoje plokščioje dėžutėje, papildoma sumanymą tapydamas, nupiešdamas papildomų detalių.</p> <p>Vaikas susipažįsta ir išbando įvairias dailės medžiagas ir priemones, klausosi nuotaikingų, liūdnu, vokalinių, instrumentinių muzikos kūrinių ir atitinkamai į juos reaguoja. Klausosi sekamų pasakų, skaitomų eiliuotų kūrinių, apsakymų, gamtos garsų, imituoja juos. Kabina savo meninį darbėlį grupės rūbinėje, jį komentuoja. Pasakoja apie savo ir kitų piešinį, aplinkoje pamatytus paveikslus ar knygelių iliustracijas. Vaikas domisi, stebi, kalba apie įvairius tautodailės kūrinius, taikomosios dailės dirbinius.</p>
<p>3 – 6 m.</p>	<p>Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Reaguoja į kitų nuomonę. Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo</p>	<p>Piešia ir emociškai komentuoja savo piešinius. Sutelkdamas žvilgsnį pastebi ir emociškai reaguoja į kai kurias meno kūrinių, gamtos (ypač augalų, gėlių), buitinių daiktų, bendraamžių elgesio, šventiškai pasipuošusios grupės, gatvės, namų estetiškos savybes, sako: „Graži gėlytė. Gražiai</p>

	<p>pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus. Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti.</p>	<p>šuniukas šokinėja .Duok kitą gražią knygutę, kur groja.“ Apžiūrėdamas meno kūrinius kalba apie savo ir kitų darbelius, kodėl patinka, kuris gražesnis, kuris linksmiausias, kokių spalvų ar formų, ką norėtų dar pamatyti, išgirsti, kodėl. Grožisi gamta, aplinkos daiktais, reiškiniais bei kasdienio gyvenimo estetinėmis ypatybėmis (pvz. ryškios žvaigždės, gražiai apipaišyta mašina, sidabrinis šerkšnas ir kt.). Kalba ką jis pats pakeistų aplinkoje, kad būtų gražiau.</p>
--	--	---

4. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Rugsėjo mėnesį natūralioje kasdieninėje aplinkoje vaikai stebimi, bendraujama su tėvais, renkami faktai apie jų poreikius, gebėjimus, bendraujant su tėvais aiškinamasi individualios savybės, analizuojami veiklos produktai (piešiniai, darbeliai). Drauge su tėvais ir specialistais numatoma kiekvieno vaiko ugdymo kryptis, individualizavimo ir paramos formos. Metų pabaigoje, gegužės mėnesį, vyksta pakartotinas vertinimas, kuriuo metų siekiama nustatyti vaikų pasiekimų lygį, vertinant jų darbelius, stebėjimo anketas, pasiekimų vertinimo anketas.

4.1. BENDRO UGDYMO VAIKŲ PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio ugdymo grupė.....

Vaiko vardas, pavardė.....

Gimimo data.....

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.				
2-asis žingsnis	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Kartais parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ir šlapintis. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.				
3-iasis žingsnis	Savarankiškai valgo ir geria. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas.				
4-asis žingsnis	Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia. Gali sutvarkyti dalį žaislų. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.				
5-asis žingsnis	Valgo tvarkingai. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.				
6-asis žingsnis	Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti				

taisyklingai.				
---------------	--	--	--	--

Esminis

gebėjimas.....

.....

2. FIZINIS AKTYVUMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai, išlaiko pusiausvyrą. Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.				
2-asis žingsnis	Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, bėga tiesiomis kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais ploja rankomis. Ridena, meta, gauda kamuolį.				
3-iasis žingsnis	Pastovi ant vienos kojos eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies-rankos judesius, veria ant virvutės sagas, mėto, gauda kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.				
4-asis	Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura				

žingsnis	linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.				
5-asis žingsnis	Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn šokinėja per virvutę, pašoka siekdamas daikto. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.				
6-asis žingsnis	Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį. Rankos ir pirštų judesius atlieka tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.				

Esminis gebėjimas.....

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia).				
2-asis žingsnis	Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu. Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.				
3-iasis žingsnis	Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja.				
4-asis žingsnis	Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį,				

	veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos. Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis.				
5-asis žingsnis	Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla. Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.				
6-asis žingsnis	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.				

Esminis gebėjimas.....

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas. Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis.				
2-asis žingsnis	Išsigandęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas. Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į suaugusiojo veido išraišką, žodžius.				
3-iasis žingsnis	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka . Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Žaisdamas kalba su savimi. Išbando įvairius konfliktų sprendimo būdus. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.				
4-asis žingsnis	Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino. Pradedą valdyti savo emocijų Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Nuolat primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos.				
5-asis žingsnis	Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, kalbėdamasis su kitais. Ramioje situacijoje				

žingsnis	sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.				
6-asis žingsnis	Pats taiko įvairesnius nusiramino, atsipalaidavimo Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, ieško taikių išeikių. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.				

Esminis gebėjimas.....

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną. Jaučiasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštąja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo.				
2-asis žingsnis	Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis atlikti veiksmus, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo palaikymo.				
3-iasis žingsnis	Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pavadina 5–6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.				
4-asis žingsnis	Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats, ko nori kitas asmuo. Mano, kad yra geras, todėl kiti jį palankiai vertina.				
5-asis žingsnis	Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.				
6-asis žingsnis	Vis geriau suvokia savo norus, gebėjimus. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti ką veikti, kaip elgtis. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.				

Esminis gebėjimas.....

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir įsitraukia į veiklą. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jam kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta.				
2-asis žingsnis	Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos.				
3-iasis žingsnis	Lengviau atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, kai šalia yra suaugusysis. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas matomas netoliese.				
4-asis žingsnis	Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.				
5-asis žingsnis	Rodo, prašo įtraukdamas suaugusįjį į bendrą veiklą. Priima suaugusiojo pasiūlymus. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, tačiau supykęs gali priešintis suaugusiajam. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis.				
6-asis žingsnis	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti su suaugusiais. Tariausi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės. Kasdienėse situacijose bando išsakyti priešingą. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.				

Esminis gebėjimas.....

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.				
2-asis žingsnis	Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti.				
3-iasis žingsnis	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku. Bendrauja judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku. Audringai reiškia teises į savo daiktus, nori kito vaiko žaislo. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.				
4-asis žingsnis	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais. Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.				
5-asis žingsnis	Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.				
6-asis žingsnis	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. Taikiai diskutuoja, tariasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Palaiko ilgalaikę draugystę su vienu vaiku.				

Esminis gebėjimas.....

8. SAKY TINĖ KALBA

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo toną. Supranta elementarius kalbinančiojo klausimus ir prašymus. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. Supranta veiksmų pavadinimus, geba veiksmais atsakyti į klausimus.</p>				
	<p>Kalbėjimas</p> <p>Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius: daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis.</p>				
2-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>Klausosi ir kalba, reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta trumpus tekstukus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, veiksmais, dalyvauja žodiniuose žaidimuose. Dviejų trijų žodžių sakiniais kalba apie tai, ką mato.</p>				
3-iasis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>Klausosi skaitomų kūrinių. Supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus.</p>				

	<p>Kalbėjimas 3–4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus. Sako „ačiū“, „prašau“. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus. Vienu ar keliais žodžiais atsako į klausimus. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas.</p>				
4-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi aplinkinių pokalbių, skaitomų kūrinų literatūrine kalba. Pradedą išklaudyti, ir reaguoti į tai, ką jam sako suaugusysis ar vaikas.</p> <p>Kalbėjimas Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir veikė. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Deklamuoja trumpus eilėraštkius.</p>				
5-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi įvairaus turinio tekstų apie įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus.</p> <p>Kalbėjimas Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino. Pasakoja apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja.</p>				
6-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinių, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta knygelės, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.</p> <p>Kalbėjimas Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, sudėtingesnės sandaros žodžius. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis.</p>				

Esminis gebėjimas.....
.....

9. RAŠYTINĖ KALBA

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	<p>Skaitymas Vartinėja, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą) kartu su suaugusiaisiais.</p> <p>Rašymas Stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas.</p>				
2-asis žingsnis	<p>Skaitymas Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, juos rodo. Reaguoja į skaitomą tekstą.</p> <p>Rašymas Rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>				
3-iasis žingsnis	<p>Skaitymas Varto knygeles, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais daiktais.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis kraiglioja linijas.</p>				
4-asis žingsnis	<p>Skaitymas Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą. Atkreipia dėmesį į raides.</p> <p>Rašymas Domisi įvairiomis rašymo priemonėmis ir galimybe rašyti. Raidėmis ir simboliais pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>				
5-asis žingsnis	<p>Skaitymas Domisi abėcėlės raidėmis. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Rašymas Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas. Bando rašyti raides.</p>				

6-asis žingsnis	Skaitymas Domisi knygomis, supranta nesudėtingą jų siužetą. Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse. Rašymas Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.				
-----------------	---	--	--	--	--

Esminis gebėjimas.....

.....

10. APLINKOS PAŽINIMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonių. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.				
2-asis žingsnis	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi.				
3-iasis žingsnis	Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, daiktų, domisi jais. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus.				
4-asis žingsnis	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus. Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius.				
5-asis žingsnis	Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui.				
6-asis žingsnis	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką. Papasakoja apie tradicines šventes. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą.				

Esminis gebėjimas.....

.....

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne).</p> <p>Matavimas Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais.</p>				
2-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug.</p> <p>Matavimas Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Atpažįsta anksčiau matytą daiktą.</p>				
3-iasis žingsnis	<p>Skaičiavimas Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p> <p>Matavimas Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas ir pan.</p>				
4-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).</p> <p>Matavimas Atpažįsta ir atrenka apskritos, keturkampės, kvadratinės formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina. Pradeda vartoti žodžius: mažesnis, ilgesnis – trumpesnis ir pan.</p>				
5-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek</p>				

	<p>mažiau?</p> <p>Matavimas Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio, ir atvirkščiai. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>				
6-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Matavimas Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp ir kt. Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p>				

Esminis gebėjimas.....
.....

12. MENINĖ RAIŠKA

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką, suklysdamas, sutelkdamas žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradėdamas judėti, krykštaudamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu.</p> <p>Vizualinė raiška Storų pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepynėję palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių krypčių linijų brėžius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas liečia, apžiūrinėja, varto.</p>				
2-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis Idėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžioja žaidinimų judesius. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba Žaidžiant sūpavimo, pirštukų žaidimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja.</p>				
3-iasis žingsnis	<p>Muzika Emocingai atliepia klausomus kūrinius šypsosi, džiaugiasi. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais .</p> <p>Šokis Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų–trijų natūralių judesių seką.</p> <p>Žaidimai, vaidyba Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis. Piešia įvairias linijas koordinuodamas judesius.</p>				
4-asis žingsnis	<p>Muzika Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas.</p> <p>Šokis</p>				

	<p>Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus. Šoka spontaniškai kurdamas judesių seką.</p> <p>Žaidimai, vaidyba Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis.</p> <p>Vizualinė raiška Kuriam spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis.</p>				
5-asis žingsnis	<p>Muzika Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, Šoka improvizuotai kurdamas natūralių judesių seką.</p> <p>Vaidyba Vaidindamas vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja veiksmą dialogu, keisdamas balso intonacijas.</p> <p>Vizualinė raiška Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Eksperimentuoja tapybos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p>				
6-asis žingsnis	<p>Muzika Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Melodiniais muzikos instrumentais groja melodijas.</p> <p>Šokis Šoka sudėtingesnius ratelius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką.</p> <p>Vaidyba Kurdamas vaidinimus improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, veiksmus. Žaisdamas muzikinius žaidimus perteikia veikėjo emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška Kuriam pagal sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis.</p>				

Esminis gebėjimas.....
.....

13. ESTETINIS SUVOKIMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesiu.				

2-asis žingsnis	Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos vaizdus. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.				
3-iasis žingsnis	Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinis, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinis. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.				
4-asis žingsnis	Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinis, aplinką.				
5-asis žingsnis	Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba. Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Dalijasi išpūdžiais po renginių lankymo.				
6-asis žingsnis	Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinis ir pasako, kas jam gražu. Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, vaidino, piešė.				

Esminis gebėjimas.....

14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais. Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškdamas, duodamas žaislą kitam paskatina su juo žaisti; išreiškdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.				
2-asis žingsnis	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos				

3-iasis žingsnis	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.				
4-asis žingsnis	Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų ar visai vaikų grupei.				
5-asis žingsnis	Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susi-telkęs, išradingai, savaip, savarankiškai.				
6-asis žingsnis	Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisėkus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.				

Esminis gebėjimas.....

15. TYRINĖJIMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiai, garsai).				
2-asis žingsnis	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksma prašo pakartoti daug kartų.				
3-iasis žingsnis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.				
4-asis žingsnis	Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.).				
5-asis žingsnis	Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz., kodėl mašinos				

	korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti.				
6-asis žingsnis	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti.				

Esminis gebėjimas.....

16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos.				
2-asis žingsnis	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.				
3-iasis žingsnis	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą				
4-asis žingsnis	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.				
5-asis žingsnis	Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.				
6-asis žingsnis	Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.				

Esminis gebėjimas.....

17. KŪRYBIŠKUMAS

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.				
2-asis žingsnis	Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.				
3-iasis žingsnis	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.				
4-asis žingsnis	Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.				
5-asis žingsnis	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.				
6-asis žingsnis	Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.				

Esminis gebėjimas.....

18. MOKĖJIMAS MOKYTI

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	I pusmetis		II pusmetis	
		Taip ○	Ne ○	Taip ○	Ne ○
1-asis žingsnis	Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ir susitapatina, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradedą tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.				
2-asis žingsnis	Nori naujų išpūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.				
3-iasis žingsnis	Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ko išmoko.				
4-asis žingsnis	Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.				
5-asis žingsnis	Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...				
6-asis žingsnis	Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir spręsdamas problemas. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.				

Esminis

gebėjimas.....

Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami du kartus per metus: pasibaigus pirmajam pusmečiui – sausio mėn. ir mokslo metų gale – gegužės mėn. pabaigoje. Metų gale tėvams įteikiamas **vaiko aplankas**. Jame sukaupti vaiko darbeliai, dailės kūrinėliai, individualios užduotys, fotografijos, užfiksuotos įdomios mintys ir kt. objektyvi faktinė medžiaga, bylojanti apie vaiko pažangą.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKO PASIEKIMŲ VERTINIMO APRAŠAS

2017-2018 m. m.

Vaiko vardas, pavardė _____

Auklėtojos _____

Gimimo data _____

Vertinimo data _____

Grupė _____

VAIKO UGDYMO SI PASIEKIMŲ DIAGRAMA

<i>AMŽIAUS ŽINGSNIAI</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI							
2. FIZINIS AKTYVUMAS							
3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA							
4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ							
5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA							
6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS							
7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS							
8. SAKY TINĖ KALBA							
9. RAŠYTINE KALBA							

<i>AMŽIAUS ŽINGSNIAI</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
10. APLINKOS PAŽINIMAS							
11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS							
12. MENINĖ RAIŠKA							
13. ESTETINIS SUVOKIMAS							
14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS							
15. TYRINĖJIMAS							
16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS							
17. KŪRYBIŠKUMAS							
18. MOKĖJIMAS MOKYTIS							

VAIKŲ PASIEKIMŲ REFLEKSIJA:

4.2. GEBĖJIMŲ STEBĖJIMAS IR VERTINIMAS VAIKŲ SU SPECIALIAISIAIS POREIKIAIS

Mokslo metų pradžioje, atsižvelgus į darželio specialistų, PPT specialistų išvadas ir rekomendacijas, vaiko tėvų (globėjų) pageidavimus, specialiųjų poreikių vaikams sudaromos individualios ugdymo(si) programos. Programų turinys aptariamas ir suderinamas su ugdytinio tėvais. Mokslo metų viduryje fiksuoja pasiektus rezultatus laisvos formos ataskaitoje, mokslo metų pabaigoje pateikia kiekvieno vaiko, kuris buvo ugdomas pagal individualią ugdymo(si) programą, ataskaitą, kuri pridedama prie vaiko bylos.

Mokslo metų pradžioje **logopedas**, fiksuoja vaiko kalbos išsivystymo lygį ir numato korekcinio darbo būdus, o metų gale – padarytą pažangą. Pildomos kalbos kortos, ruošiami korekcinio darbo planai, esant reikalui individualios programos. Metų gale pildoma logopedų darbo ataskaita.

Vaikai, lankantys grupes skirtas vaikams su specialiaisiais poreikiais, vertinami dar papildomai užpildant auklėtojų stebėjimo anketas ir specialistų vertinimo formas. Tie stebėjimai remiasi raidos sričių vystymosi lygiu nustatymu.

Raidos sritis	Vertinimo rodiklis
Regimasis suvokimas Spalva	Skiria vieną spalvą (kokią), sieja su etalonu. Skiria dvi spalvas (kokias), sieja su etalonu. Skiria tris spalvas (kokias), sieja su etalonu. Skiria pagrindines spalvas (raudoną, geltoną, žalią, mėlyną). Skiria daugiau spalvų (kokių). Skiria iš fono drabužius ir baldelius. Palygina dvi spalvas. Parodo (paima) nurodytos spalvos rūbą.
Forma	Ridena apvalios formos daiktus. Regėjimu skiria apvalią formą. Regėjimu skiria dvejų daiktų formas. Regėjimu randa atitinkančią daikto formą išpjovą.
Dydis	Suvokia kūno dalių didžio skirtumus (didelis, mažas). Severe piramidės žiedus ant tinkamo dydžio ašies. Parenka kubeliams tinkamo dydžio kibirėlį. Skiria du daiktus pagal dydį (mažas, didelis). Rikiuoja pagal didį tris daiktus (mažas, didesnis, didžiausias).

Erdvės suvokimas	Suvokia objektų padėti erdvėje (aukštai, žemai). Suvokia erdvės prielinksnio <i>ant</i> reikšmę. Suvokia erdvės prielinksnio <i>po</i> reikšmę. Suvokia erdvės prielinksnio <i>i</i> reikšmę. Suvokia erdvės prielinksnio <i>iš</i> reikšmę.
Girdimasis suvokimas	Gyvai, emociškai domisi muzikiniais garsais. Atpažįsta gamtos garsus. Atpažįsta aplinkos garsus. Judesiu reaguoja, žvilgsniu ieško garso šaltinio. Mėgdžioja gamtos, gyvūnų balsus. Mėgdžioja su daiktais susijusius garsus. Reaguoja į savo vardą, skiria draugo ir darbuotojo vardus. Supranta ir vykdo vienos dalies žodines instrukcijas.
Lytėjimo suvokimas	Lytėjimu skiria lėlės kūno dalis. Išrenka nurodytus žinomus žaislus iš 2-3- žaislų. Lytėjimu randa 2 tokio pat dydžio žaislus (iš 2-3). Lytėjimu skiria apvalius ir daiktus, turinčius kampus. Lytėjimu atpažįsta 2 (iš trijų) skirtingus daiktus, žaislus. Lytėjimu skiria šiurkščius ir švelnius paviršius. Lytėjimu skiria šaltus ir šiltus daiktus.
Skonio suvokimas	Suvokia <i>skanu</i> ir <i>neskanu</i> . Skiria skonį ir sąvokas <i>saldu</i> ir <i>nesaldu</i> .
Regimasis dėmesys	Žvilgsniu ieško pasislėpusio vaiko, paslėpto daikto, žaislo. Suteikia dėmesį į rodomą objektą. Stebi veiksmą su daiktu. Stebi judantį žaislą.
Girdimasis dėmesys	Atsiliepia (ateina, pasuka galvą) kviečiamas vardu. Įsidėmi prašymo turinį. Mėgdžioja daiktų garsus. Klausosi muzikinio žaidimo garsų, žodžių. Nustato garso kryptį (parodo ranka, žiūri garso kryptimi). Regimasis ir girdimasis dėmesys. Ritmiškai kartoja rodomus veiksmus. Taria garsažodžius. Stebi ir mėgdžioja veiksmus ir garsus. Stebi žaidimą, klausosi žodžių, mėgdžioja žaidimo veiksmus. Parodo baldus. Parodo rūbus. Išlaiko dėmesį, aktyviai veikdamas.

<p>Atmintis</p>	<p>Atsimena vaikų vardus. Atsimena nurodymus, prašymus. Atsimena (susiranda) savo vietą prie stalo (savo loovą, savo spintelę). Atsimena žaidimo veiksmus. Suranda paslėptą žaislą. Atsimena paslėpto žaislo vietą. Įsimena žaislus, jų pavadinimus. Įsimena 2-3 žaislų (daiktų) eilę. Įsimena žaislų funkcinę paskirtį. Atsimena žaislų skleidžiamus garsus. Pakartoja po vieną žodį. Pakartoja 2-3 atskirus žodžius. Pakartoja 2-3 žodžių frazę.</p>
<p>Mąstymas</p>	<p>Traukia tinkamą virvutę, kad pasiektų daiktą. Naudojasi įrankiu (lazdele), kad pasiektų daiktą. Pasinaudoja suteikta pagalba. Įgytą patirtį pritaiko, kai analogišką situacija. Supranta daiktų funkcijas. Parenka daiktų paveikslėlius - atsakymus į klausimus. Grupuoja daiktus (arba paveikslėlius) pagal funkcinę paskirtį. Nurodo trūkstantį daiktą (detalę) paveikslėlyje. Suranda daiktų porą. Suranda reikiamą daiktą (paveikslėlį). Supranta elementaraus siužetinio paveikslėlio turinį. Skiria sąvokas <i>toks pat, kitoks</i>.</p>
<p>Kiečio ir skaičiaus vaizdiniai</p>	<p>Paduoda vieną prašomą daiktą. Skiria sąvokas vienas ir daug. Paprašius ima daiktus (žaislus) po vieną. Padalija vaikams po vieną saldainį (pupą...). Supranta sąvoką du. Supranta sąvoką trys. Supranta veiksmų su skaičiumi ir kiekių instrukcijas. Sieja <i>vieną ir daug</i> su pirštų kiekiu. Parodo <i>du</i> pirštus (dvi rankas...). Parodo <i>tris</i> pirštus. Pirštais parodo kiek yra žaislų (daiktų). Gerai parodo savo amžių pirštais.</p>
<p>Bendravimas</p>	<p>Palaiiko žvilgsniu kontaktą. Adekvačiai reiškia emocijas. Dalyvauja bendroje veikloje su suaugusiuoju. Dalyvauja bendroje veikloje su kitu vaiku. Bendrauja su vaikais gestais, savo kalba. Bendrauja žodžiais. Perduoda nurodymą kitam vaikui.</p>
<p>Kalbos supratimas.</p>	<p>Veiksmu ar žvilgsniu reaguoja į klausimus. Parodo prašomus paveikslėlius. Supranta žodžius „berniukas“, „mergaitė“. Supranta realius veiksmus ir pavaizduotus paveikslėliuose. Atsako į klausimą „ką daro?“ (žodžiu, veiksmu). Supranta drabužių pavadinimus (kokius?). Supranta žaislų pavadinimus (kokius?). Supranta misto pavadinimus (kokius?). Supranta žodžius, reiškiančius veiksmus (kokius?). Supranta žodžius reiškiančius daiktus (kokius?). Supranta erdvės sąvokas (kokias?). Supranta vienos dalies instrukciją. Vykdo prašomus nurodymus. Supranta dviejų dalių instrukciją. Supranta draudimą. Sustoja. Supranta neiginio „ne“ prasmę.</p>

Ekspresyvioji kalba	Mėgdžioja nekalbinius garsus. Tiria (kartoja) žodžio pradžia. Tiria kartoja žodžio pabaigą. Kalba garsažodžiais. Taria žodžius (kokius?). Pavadina garsažodžiu rodomą paveikslėlį. Pavadina žodžiu rodomą paveikslėlį.
Smulkioji motorika	Ima po vieną žaislą. „Kepa bandeles“. Ardo ir sudeda lėles. Viena ranka įdeda rutuliuką į griovelį, ridena. Stato bokštelį iš dviejų kaladėlių. Stato bokštelį iš trijų kaladėlių. Stato bokštelį iš keturių, penkių ir daugiau kaladėlių. Numauna ir užmauna piramidės žiedus. Ima smulkius daiktus sauja. Ima smulkius daiktus dviem pirštais. Įspaudžia pupas (žirnius) į plastiliną (pirštais, delnu). Ridena rutuliuką tarp delnų. Atsega dideles sagas. Užsega dideles sagas. Žengia atgal kelis žingsnius, nepraranda pusiausvyros. Paspiria kamuolį, nepraranda pusiausvyros.
Bendroji motorika	Ritmiškai atlieka veiksmus galva, rankomis, kojomis. Lipa laiptais aukštyn pristatomu žingsniu, laikosi rankos. Lipa laiptais aukštyn pakaitiniu, laikosi rankos. Lipa laiptais aukštyn pakaitiniu žingsniu, laikosi turėklų. Lipa laiptais aukštyn ir žemyn pakaitiniu žingsniu, laikosi turėklų. Meta sviedinį aukštyn. Gauda sviedinuką abiem rankomis. Stovi viena koja keletą sekundžių, nepraranda pusiausvyros. Šuoliuoja abiem kojomis. Šokinėja viena koja.

Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami du kartus per metus: pasibaigus pirmajam pusmečiui – sausio mėn. ir mokslo metų gale – gegužės mėn. pabaigoje. Jie fiksuojami pusmetinėse laisvos formos ataskaitose. Metų gale tėvams įteikiamas **vaiko aplankas**. Jame sukaupti vaiko darbeliai, dailės kūrinėliai, individualios užduotys, fotografijos, užfiksuotos įdomios mintys ir kt. objektyvi faktinė medžiaga, bylojanti apie vaiko pažangą.

Vaiko pasiekimai aptariami VGK (Vaiko gerovės komisijos) ir su tėvais individualių pokalbių metu.

4.3. KOMANDINIO KOREKCIŅO-LAVINAMOJO SPECIALISTŪ DARBO SU VAIKAIS, TURINČIAIS DIDELIŪ IR LABAI DIDELIŪ KALBOS SUTRIKIMŪ, PERSPEKTYVINIS PLANAS

<i>Darbo turinys</i>				
<i>Logopedas</i>	<i>Auklētāja</i>	<i>Psichologas</i>	<i>Muzikos vadovas</i>	<i>Kūno kultūros instrukturis</i>
Vaiko stebējimas: 1.Garsu tarimas; 2.Žodynas; 3.Rišli kalba; 4.Smulkioji motorika ir mimikas artikuliacija; 4.Fonetinē klausā; 5.Psichiniai procesai: dēmesys, atmintys, māstymas	Vaiko stebējimas: 1. Elementariu matematinu vaizdiniu formavimas; 2. Žodynas; 3. Piešimas; 4. Lipdymas, aplikavimas; 5. Konstravimas; 6. Motoriniai gebėjimai; 7. Žaidimai	Vaiko stebējimas: 1.Emocijos ir dēmesys; 2.Tarpasmeniniai santykiai; 3.Pažintinė veikla; 4.Psichinis vystymasis: dēmesys, atmintis, māstymas	Vaiko stebējimas: 1.Muzikos klausimasis; 2.Gebėjimas dainuoti; 3.Judesys pagal muzikā; 4.Gebėjimas atkartoti šokio judesius; 5.Šokio judesiu tikslumas; 6.Gebėjimas atkartoti melodijā	Vaiko stebējimas: 1. Motorika: šokiai, laipiojimas, pusiausvira; 2.Žaidimas
Parengiamasis etapas: - spontaniškos veiklos ir prasmingo veiklos formu suvokimo formavimas; - žodinės kalbos suvokimo	Parengiamasis etapas: - spontaniškos veiklos ir prasmingos veiklos formu suvokimo formavimas;	Parengiamasis etapas: - spontaniškos veiklos ir prasmingos veiklos formu suvokimo formavimas;	Parengiamasis etapas: - spontaniškos veiklos ir prasmingos veiklos formu suvokimo formavimas;	Parengiamasis etapas: - spontaniškos veiklos ir prasmingos veiklos formu suvokimo formavimas;

vystymasis; - pasiruošimas bendrauti dialogo forma; - motorikos vystymasis				
Pagrindinis etapas - bendros motorikos vystymasis: fiziniai pratimai; -žaidimai skirti koordinacijai ir ritmo jausmui vystyti; -pratimai skirti pečių srities , kaklo ir artikuliacinio aparato raumenims vystyti; -kalba su judesiais, logoritmika; -relaksacija (atsipalaidavimas, ramybė); -orientavimosi erdvėje pratimai; -pratimai skirti pagerinti vaiko orientavimosi	Pagrindinis etapas -bendros motorikos vystymas: -fiziniai pratimai; -žaidimai skirti koordinacijai ir ritmo jausmui vystyti; -pratimai skirti pečių srities , kaklo ir artikuliacinio aparato raumenims vystyti; -kalba su judesiais -relaksacija (atsipalaidavimas, ramybė)	Pagrindinis etapas -kalba su judesiais	Pagrindinis etapas bendros motorikos vystymas: -fiziniai pratimai; -žaidimai skirti koordinacijai ir ritmo jausmui vystyti; -pratimai skirti pečių srities , kaklo ir artikuliacinio aparato raumenims vystyti; -kalba su judesiais -relaksacija (atsipalaidavimas, ramybė); -orientavimosi erdvėje pratimai; -pratimai skirti pagerinti vaiko orientavimosi kūno schemeje	Pagrindinis etapas bendros motorikos vystymas: -fiziniai pratimai; -žaidimai skirti koordinacijai ir ritmo jausmui vystyti; -pratimai skirti pečių srities , kaklo ir artikuliacinio aparato raumenims vystyti; -kalba su judesiais -relaksacija (atsipalaidavimas, ramybė); -orientavimosi erdvėje pratimai; -pratimai skirti pagerinti vaiko orientavimosi kūno schemeje

kūno schemeje				
Riešo ir pirštų smulkių judesių vystymas: - pratimai rankos raumenims vystyti; - pratimai pirštams; - šablonų apvedžiojimas; - įvairių rūšių brūkšniavimas, štrichavimas; - žaidimai su raišteliais; - riešo, pirštukų masažas.	Riešo ir pirštų smulkių judesių vystymas: - pratimai rankos raumenims vystyti; - pratimai pirštams; - šablonų apvedžiojimas; - įvairių rūšių brūkšniavimas; - žaidimai su raišteliais; - riešo masažas; - įvairių figūrų karpymas žirkleimis; - lipdymas; - dėlionės žaidimai; - sagų užsegimas, raištelių varstymas, kaspinių rišimas.	Riešo ir pirštų smulkių judesių vystymas: - pirštų pratimai.	Riešo ir pirštų smulkių judesių vystymas: - pirštų pratimai su muziką.	Riešo ir pirštų smulkių judesių vystymas:
Artikuliacinio aparato vystymas: - pratimai skirti lūpų judesiams lavinti; - pratimai skirti liežuvio raumenims vystyti; - veido ir liežuvio	Artikuliacinio aparato vystymas: - pratimai skirti lūpų judesiams lavinti; - pratimai skirti liežuvio raumenims vystyti.		Artikuliacinio aparato vystymas: - pratimai skirti lūpų judesiams lavinti; - pratimai skirti liežuvio raumenims vystyti; - Pasaka „Liežuvio kelionė“	

masažas.				
<p>Fiziologinio ir kalbinio balso bei kvėpavimo lavinimas:</p> <p>Darbas su balsu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - įkvėpimas ir iškvėpimas per burną stiprinant balsą; - balsių ir dvibalsių tarimas keičiant balso stiprumą; <p>Darbas su kvėpavimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - išmokti sklandžiai ilgai iškvėpti; - išmokti kontroliuoti iškvėpimo stiprumą. 	<p>Fiziologinio ir kalbinio balso bei kvėpavimo lavinimas:</p> <p>Darbas su balsu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pratimai skirti garsų tarimui keičiant tembrą; <p>Darbas su kvėpavimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pratimai padedantys sklandžiai ilgai iškvėpti. 	<p>Fiziologinio ir kalbinio balso bei kvėpavimo lavinimas:</p> <p>Darbas su balsu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pratimai skirti garsų tarimui keičiant tembrą. 	<p>Fiziologinio ir kalbinio balso bei kvėpavimo lavinimas:</p> <p>Darbas su balsu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - balsą lavinantys žaidimai; - kalbos pratimai; - kalbos ritmo ir intonacijos žaidimai; - ritminė deklamacija; <p>Darbas su kvėpavimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kalbos kvėpavimo lavinimo žaidimai; - dainavimo kvėpavimo lavinimo žaidimai. 	<p>Fiziologinio ir kalbinio balso bei kvėpavimo lavinimas:</p> <p>Darbas su kvėpavimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pratimai lavinantys fiziologinį kvėpavimą; - pratimai padedantys ilgiau ir stipriau iškvėpti.
<p>Leksika, gramatika, rišli kalba</p> <p>(meninė literatūra, vaidyba,)</p> <p>-pogrupių užsiėmimai taisyklingai kalbos leksikai bei</p>	<p>Leksika, gramatika, rišli kalba</p> <p>(meninė literatūra, vaidyba,)</p> <p>- kalbos ugdymas, artimiausios aplinkos pažinimas, meninių kūrinių analizė pagal suplanuotą temą;</p>	<p>Leksika, gramatika, rišli kalba</p> <p>- žaidimai ir užduotys pagal suplanuotą temą.</p>	<p>Leksika, gramatika, rišli kalba</p> <p>- vaidyba;</p> <p>- naujų dainelių mokymasis.</p>	<p>Leksika, gramatika, rišli kalba</p> <p>- judrus žaidimai.</p>

gramatikai formuoti.	-žaidimai turtinantis vaikų žodyną; - pratimai mokantis keisti ir kurti naujus žodžius (pagal suplanuotą temą); - mokytojos minti mįslės, deklamuoti eilėraščius, pasakoti trumpus tekstus; - tekstų perpasakojimas.			
Garsų tarimas - garsų mokymasis (pagal individualų planą); -garso įtvirtinimo žaidimai ; -garsų diferenciacijos žaidimai; -greitakalbių, pajuokavimų, eilėraščių, pasakojimų mokymasis .	Garsų tarimas - garso automatizavimo žaidimai; - garsų diferencijavimo žaidimai; -mokytojos greitakalbių, pajuokavimų, eilėraščių, pasakojimų; - taisyklingas garsų tarimo laisvoje kalboje, jų stebėjimas ir taisymas.	Garsų tarimas -žaidimai įtvirtinantis taisyklingą kalbos tarimą; - taisyklingas garsų tarimo savarankiškoje kalboje, jų stebėjimas ir taisymas.	Garsų tarimas -žaidimai užtvirtinantis taisyklingą kalbos tarimą; - taisyklingas garsų tarimo savarankiškoje kalboje, jų stebėjimas ir taisymas.	Garsų tarimas -žaidimai užtvirtinantis taisyklingą kalbos tarimą; - taisyklingas garsų tarimo savarankiškoje kalboje, jų stebėjimas ir taisymas.
Fonetinė klausia, fonetinė analizė ir sintezė, fonetiniai vaizdiniai -žaidimai lavinantys	Fonetinė klausia, fonetinė analizė ir sintezė, fonetiniai vaizdiniai - -žaidimai lavinantys dėmesį klausia; - žaidimai padedantys	Fonetinė klausia, fonetinė analizė ir sintezė, fonetiniai vaizdiniai - -žaidimai lavinantis dėmesį klausia;	Fonetinė klausia, fonetinė analizė ir sintezė, fonetiniai vaizdiniai - -žaidimai lavinantys klausos dėmesingumą; - žaidimai lavinantys	Fonetinė klausia, fonetinė analizė ir sintezė, fonetiniai vaizdiniai -žaidimai lavinantys klausos dėmesingumą.

<p>dėmesį klausia; - žaidimai padedantys atpažinti garsą žodyje, ar skiemenyje; - žaidimai padedantys lavinti fonetinę analizę; - žaidimai padedantys lavinti fonetinę sintezę; - žaidimai lavinantys fonetinius vaizdinius.</p>	<p>atpažinti garsą žodyje, ar skiemenyje; - žaidimai padedantys atlikti fonetinę analizę; - žaidimai padedantys atlikti fonetinę sintezę; - žaidimai lavinantys fonetinius vaizdinius.</p>		<p>atskirų garsų ir muzikinių sakinių suvokimą; - žaidimai padedantys skirti garsus pagal jų tonaciją, stiprumą bei tempą; - žaidimai padedantys išskirti pažįstamoje melodijoje žmonių, gyvūnų, augalų vaizdinius.</p>	
<p>Emocijos ir valingumas - žaidimai-pantomimos, etiudai; - paveikslėlių, iliustracijų peržiūra, aptarimas; vaidybiniai-žaidimai.</p>	<p>Emocijos ir valingumas - žaidimai-pantomimos, etiudai; - paveikslėlių, iliustracijų peržiūra, aptarimas; vaidybiniai-žaidimai.</p>	<p>Emocijos ir valingumas - pažintis su: baikštumo, džiaugsmo, baimės, nuostabos, pasitenkinimo, pykčio, gėdos, kaltės, pasibjaurėjimo jausmais.</p>	<p>Emocijos ir valingumas - muzikiniai etiudai.</p>	<p>Emocijos ir valingumas - judrieji žaidimai.</p>
<p>Psichinių procesų vystymas - žaidimai</p>	<p>Psichinių procesų vystymas - žaidimai lavinantys</p>	<p>Psichinių procesų vystymas - žaidimai lavinantys</p>	<p>Psichinių procesų vystymas - žaidimai lavinantys</p>	<p>Psichinių procesų vystymas - žaidimai lavinantys</p>

lavinantys suvokimą; - žaidimai lavinantys dėmesį; - žaidimai lavinantys atmintį; - žaidimai lavinantys mąstymą.	suvokimą; - žaidimai lavinantys dėmesį; - žaidimai lavinantys atmintį; - žaidimai lavinantys mąstymą.	suvokimą; - žaidimai lavinantys dėmesį; - žaidimai lavinantys atmintį; - žaidimai lavinantys mąstymą.	suvokimą; - žaidimai lavinantys dėmesį; - žaidimai lavinantys atmintį; - žaidimai lavinantys mąstymą.	suvokimą; - žaidimai lavinantys dėmesį; - žaidimai lavinantys atmintį; - žaidimai lavinantys mąstymą.
--	---	---	---	---

5. Į UGDYMO SI REZULTATUS ORIENTUOTAS ATVIRASIS VEIKLOS PLANAS

_____ METŲ VAIKŲ UGDOMOSIOS VEIKLOS PLANAS

Ugdomosios veiklos pavadinimas: (veiklos tema, ugdomasis projektas, problema)

Ugdymo uždaviniai:

Ugdymosi aplinka ir priemonės:

Data:

Vaikų pasiekimai	Vaikų idėjos ir sumanymai	Veiklos formos ir idėjos vaikų veiklai
		Visos grupės veikla
		Veikla grupelėmis
Lygiagrečiai tobulėjantys kiti pasiekimai		Individuali veikla
Tėvų (globėjų), senelių, specialistų idėjos, pagalba, dalyvavimas		
Vaikų pasiekimų refleksija, idėjos dėl tolimesnio ugdymosi. Savo veiklos refleksija		

6. NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Darželio programa remiasi A. Gučo, J. Laužiko, E. Eriksono, A. Maslow ir R. Rodžerso pedagoginėmis, filosofinėmis idėjomis.
2. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Mockevičienė O., Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. –Vilnius, 2004.
3. Ivoškuvienė R., Kaffemanienė I., Baranauskienė V., Burneckienė i., Makarovienė M., Varkalevičienė A. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės I . - Šiaulių universiteto leidikla, 2003.
4. Ivoškuvienė R., Kaffemanienė I., Baranauskienė V., Burneckienė i., Makarovienė M., Varkalevičienė A. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės II . - Šiaulių universiteto leidikla, 2003.
5. Ikimokyklinukas. Individualaus darbo su specialiujų poreikių vaiku planavimas (metodiniai patarimai). – Vilnius, 1999.
6. Gauthier L. Trečio tūkstantmečio vaikai. – Vilnius, 2001.
7. Gudonis V. Specialiujų poreikių vaikai. – Šiauliai, 1998.
8. Mandeikienė N. Ikimokyklinio amžiaus sutrikusios regos vaikų sensomotorinio ugdymo programa. - Vilnius, 1996.
9. Staerfeldt E., Mathiansen Ch. Demokratiškos pedagogikos matai. – Vilnius, 2005.
10. Vaicekauskienė V. Specialiujų poreikių vaikų socializacija. – Vilnius, 2005.
11. Dodge D. T., Rudick S., Berke K-L. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, Vašingtonas, 2006.
12. Monkevičienė O. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos –Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
13. Monkevičienė O. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas - Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.

SUDERINTA
